

תורה

ה'ו' האמט אויך
ה'אס ה'אין
נאר ה'ו' אר' פסט
עם באה'אן צען

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפרי את לב האבן משרכם
ונתתי לכם לב בשר

חוקת

גליון כו | תשפ"ב

אור להביות הלב של איש ישראל
כיוען מאד עני לב השמים לה' ותבדק
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

של הברכה

לב ופירוש

התעוררות או התחזקות?

חשש גדול ממלא אותנו כשמדברים אתנו על הצורך ב'התחזקות': האם זה לא עלול להרדים אותנו? // מטהר טמאים ומטמא טהורים

משך ימי חיינו מתחלקים לשני מצבים של עבודת ה': 'התעוררות' או 'התחזקות'.

ה'התעוררות', היא החלק של ה'יראה' וה'לב נשבר', אליו אנחנו זוכים על ידי שאנחנו מזכירים לעצמנו את מצבינו, ושצריך להתחזק לעבוד את ה' עם כל הכח. הרגשה זו מגיעה בדרך כלל מאמירת תהילים בהתעוררות הלב, ולימוד ספרי מוסר.

ה'התחזקות' לעומתה, עוסקת במה שכבר זכינו אליו, ואנחנו יכולים לשמוח בו. אם זו השמחה בנקודות הטובות שממלאות אותנו, או לימוד זכות על עצמנו ועל מעשינו, וגם סתם התרגשות מ'שלא עשני גוי'.

לא תמיד אנחנו מצליחים לברר בעצמנו מה טוב לנו כעת, האם להתחזק או להתעורר. אנחנו מנסים לחטוף מפה ומשם, כל מה שבא לידינו אנחנו מקבלים בברכה, ומנסים איכשהו להתקדם ולהמשיך.

אבל הצדיקים מגלים לנו שה'התחזקות' צריכה להיות עיקר העבודה שלנו בעולם הזה. כיון שהסטרא אחרא על כלל צורתה וגוניה משקיעה בעיקר ב'חלישות הדעת' שאחרי העבירה, והיא מעוניינת בה אף יותר מאשר בעבירה עצמה. ולכן התקווה שלנו מולה היא ה'התחזקות', בה גדושים ומלאים ספריהם של הצדיקים האמיתיים, הדורשים את שלומינו תמיד. לעומת זאת, את ה'התעוררות' הם מזהירים שיש לשמור לזמן מסוים ומיוחד ביום, שכן היא עלולה בנקל להפיל את האדם לעצבות של ממש.

רבי נתן מברסלב בספרו 'ליקוטי הלכות', דורש ומגלה במצוות 'פרה אדומה' נקודה יסודית וחשובה, אליה אנו צריכים לשים את ליבנו, כדי שנזכה באמת למידת ההתחזקות הנצרכת לנו כל כך.

במהלך עשיית הפרה האדומה, אנו רואים דבר פלא שאיננו מוצאים בשום מקום אחר: למרות שכל עניינה של הפרה הוא 'לטהר טמאים' על ידי ההזאה עליהם מאפרה, הרי שמאידך, כל העוסק בה בעצמו, נטמא! זוהי אחת מחוקותיה ותעלומותיה של אותה מצווה מופלאה - 'מטהרת טמאים ומטמאה טהורים'...

כך הוא גם במידת ה'התחזקות' - אף שכוחה עצום לאין שיעור, והיא נצרכת לכל אחד כאוויר לנשימה ממש. אף על פי כן, יש בה גם כן הכוח לטמא את

הטהורים. סכנה זו קיימת כאשר האדם משתמש במידת ההתחזקות בשביל לעזוב את עבודת ה', אחרי שהוא מנחם את עצמו על כך שהמצב מצויין והכל טוב, בבחינת 'שלום עלי נפשי'.

הצרה הגדולה היא, שנטייה זו עלולה להרחיק אותנו מההתחזקות לגמרי חלילה. רבים נרתעים ממידת השמחה וראיית הטוב, מחשש שמא אין זו אלא עצימת עיניים מהתסרנות אותם הם צריכים לתקן.

אך מוהרנ"ת, שקיבל מרבו את סודה העמוק של 'תורת ההתחזקות', אומר ושונה לכל מי שרק מוכן לשמוע, ש'על ההתחזקות אסור בשום פנים ואופן לוותר!'. צריך להקדיש 'איזה שעה ביום' ללב נשבר והתעוררות על המצב, אך בשאר היום צריך להכריח את עצמו להביט רק על הטוב שבו, ולהשתדל בכל הכוחות להיות בשמחה גדולה.

וראו זה פלא: דווקא אותה הבדלה בין מידת ההתחזקות להתעוררות, היא זו שמצילה את האדם מהתחזקות מדומה ומביאה אותו לשמחה אמיתית בה'. שכן, כאשר האדם מקדיש זמן מיוחד ביום, בו הוא לא מוותר לעצמו, ושואג, נאנח, זועק, מתחנן לה', על ריחוקו וצרות נפשו - רק אז הוא באמת שלם עם השמחה של 'שאר היום כולו'. דווקא לאחר שהוא כבר בירר עם עצמו את ריחוקו העצום מה', וכעת הוא מרגיש שהוא היהודי הכי רחוק בעולם, או אז כל נקודה ונקודה טובה שהוא מוצא בעצמו מאירה באור יקר, וממלאת את נפשו בצהלה דקדושה.

אין כמו לשונו ממיסת הלבבות של 'התלמיד הגדול מרבו', כדי להחזיר את הדיבורים לתוך עומק נשמתנו:

"מי שהוא 'טהור', כשיחזיק עצמו במדרגת הטוב בודאי נפגם על ידי זה, כי יפול לגדלות ח"ו, וכמו שאמר רבותינו ז"ל 'אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה ה'ה' בעיניך כרשע'. על-כן אמרו, כרשע, ולא רשע גמור ח"ו. כי אסור להחזיק עצמו לרשע גמור ח"ו. רק אדרבא, כשנדמה לו שהוא רשע גמור ח"ו, ואפילו אם האמת הוא כך ח"ו, אף על פי כן צריך לחפש ולבקש למצוא בעצמו נקודה טובה לבל יהיה ח"ו רשע גמור, ועל ידי זה נטהר וזוכה לתשובה. וזה בחינת 'מטהר טמאים ומטמא טהורים'" (ליקוטי הלכות. השכמת הבוקר א. ב').

זאת חקת התורה (במדבר יט, ב)

פרשתנו עוסקת במצות 'פרה אדומה', מצוה הנמנית כאחת מתוך שש מאות ושלוש עשרה מצוות. ואף שבימינו אין אנו זוכים לקיימה בפועל, הרי שה'לימוד' של מצוה זו, נצרך ונחוץ גם לצורך קיום שאר מצוות התורה כולם. לא לחינם היא נקראת חוקת התורה', שכן, יש בה 'לימוד' איך לקיים את כל מצוות התורה.

הטהרה שנמשך על ידי הפרה אדומה, היא הטהרה הגדולה ביותר - טהרה מטומאת מת. שכן, טומאת מת מרמזת על 'חכמות', וכשנטהרים מחכמות, נטהרים מסטרא דמותא. ולכן, דווקא ע"י מצוה זו אשר היא חוקה והצטוונו לבל להרהר ולנסות להבין אותה, נמשכת עלינו טהרה מכח המוות הנמוצא בחכמות של המחקרים והכופרים.

כמבואר באריכות דבריו המאירים של מוהרנ"ת בהלכות נפילת אפיים ד', וז"ל:

פרשת פרה מטהרת מטומאת מת, כי פרשת פרה אדומה מגלה לנו שאי אפשר להשיג ולהבין שום טעם במצוות הבורא יתברך שמו, ואסור להרהר בה כלל, כמו שכתוב 'זאת חוקת התורה', וכמו שפירש רש"י: 'לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה מצוה הזאת ומה טעם יש בה, לכך כתוב 'חוקה', לומר 'חוקה חקקתי, גזירה גזרתי, אין לך רשות להרהר אחריה'.

וזאת המצוה של פרה אדומה, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא. לגלות ולהורות על כל מצוות התורה שאסור להרהר אחר טעמים כלל, ועל כן גם שאר המצוות נקראים 'חוקים', כמו שכתוב 'והחוקים והתורות'. כי באמת טעמי המצוות נעלמים ונסתרים ואי אפשר להשיגם בדעת אנושי כלל, רק צריכין לקיימם באמונה בלבד, להאמין בה' ובמשה עבדו כמו שכל ישראל מאמינים בפשיטות, בלי דרכי ההכמות והשטות שלהם שרוצים לחקור ולהבין איך דיבר ה' יתברך עם משה, שאסור להעלות על הכתב, מכל שכן על הפה, דבריהם ודעותיהם הורות והסרוחות והמטונפות המלאים קיא צואה יותר מבית הכסא, ואין סרחון וריח רע גרוע מהם בעולם.

ועל כן מצוות פרה אדומה מטהרת מטומאת מת, כי פרשת פרה הוא בחינת 'אמרת אהכמה והיא רחוקה ממני', כי היא מטהרת טמאים ומטמאת טהורים, שזה בודאי אי אפשר להשיג ולהבין בשום דעת אנושי כלל. והיא דייקא מטהרת מטומאת מת, שעיקר הטומאה היא בחינת הקירית המתקרים והמפריים שהם סטרא דמותא, ועל כן על ידי מצוות פרה, שהיא בחינת 'חוקת התורה' שמגולית לנו שהתורה היא בחינת 'חוקה', בחינת אמרת אהכמה והיא רחוקה, בחינת 'חוקה חקקתי גזירה גזרתי אין לך רשות להרהר אחריה', על ידי זה נטהרין מטומאת מת, כי על ידי זה נתבטל סטרא דמותא, על ידי שמאמינים בהשם יתברך ובמצוותיו ואין חוקרין אחר שום טעם כלל, רק מקיימין אותם בדרך חוקה לבר שזה עיקר האמונה.

המקורבים של הרב הצדיק הקדוש רבי ברוך זצ"ל, לפני המגיד מטירהאויצע זצ"ל, אשר פעם אחת בא אל הרב הקדוש רבי ברוך זצ"ל וראה אותו נעצב מאד, ושאל אותו מה זאת, והשיב לו שזה כמה זמנים שלא ראה את הבעל שם טוב זצוק"ל, וכל אימת שבא על קברו אינו מוצא אותו, ועתה ראינו אותו ושאלתי אותו מה זה, והשיב לי שהוא נמצא אצל רבי נחמן! ואמר בזה הלשון: ער האט זיך פאר קליבן צוא ר' נחמן'ן" (חיי מוהר"ן, צב).

הרי לך שלא תמיד נמצא הצדיק במקום ציונו ממש.

ר' מנחם: ובציון רבינו?

רבי שמחה: בציון רבינו - כבר העיד והבטיח רבינו בפירוש, שהוא יהיה שם תמיד! וכפי שאמר לבתו לפני הסתלקותו: "כמו שאני עתה בחדר זה, ואחר כך אני יוצא מחדר זה ונכנס לחדר השני וסוגר הדלת אחרי, אם אתה תבוא אצל הדלת ותצעק "אבי אבי" וכו' לא אשמע דברייך!" (שיחות הר"ן, קנו).

ומוסיף מוהר"ן: "כדברים האלה נשמע מפיו הקדוש כמה פעמים, שרמו לכל אחד ואחד כמה גדלה המעלה של מי שיזכה לבוא על קברו הקדוש והנורא, כי בודאי ישמע דבריו ויעזור ויושיע לו בכל מה דאפשר" (שם).

במילים אחרות:

ציונו של רבינו הקדוש באומן, אינו רק המקום בו קבור גופו הקדוש ואשר לשם באים בכדי להתפלל ולעורר את זכותו, אלא הוא המקום שבו נוכח רבינו פה בעולם הזה.

וכפי שהגדיר זאת רבינו בעצמו, כשדובר מענין קברו, ואמר: "אני רוצה להישאר ביניכם, איך ויול בלייבן צווישן אייך, ואתם תבואו על קברי!" (חיי מוהר"ן, קצו). ומציין מוהר"ן וכותב: "זהו הדיבור יקר בעיני מאד, מה ששמעתי בשמו זה הלשון בפירוש שאמר "אני רוצה להישאר ביניכם", כי כל העולמות תלויים בזה מה שנשאר בינינו" (שם).

הרי לך שהציון של רבינו, הוא המקום שעל ידו "נשאר בינינו", כפשוטו ממש!

ר' מנחם: אכן, מרגישים זאת בחוש. כל מי שבא לאומן, יודע ומרגיש שהוא לא בא לאיזה ציון, אלא הוא בא לרבינו...

רבי שמחה: גם צורת התפילה שם, אינה רק באופן שבאים לאיזה ציון ומתפללים ואומרים תהילים, אלא באים להתוודע עם רבינו, ולספר לפניו את כל אשר על הלב. וכפי שכותב מוהר"ן בתפילות: "ותזכני להיות רגיל ביותר לבוא על ציון קבריהם הקדושים, ולהשתטח שם, ולפרש שיחתי לפנייהם באמת, כאילו היו בחיים חיותם, ויותר ויותר!" (ליקוטי תפילות, לג).

יהי רצון שאכן יתבטלו כל המניעות והקשיים, ויפתחו 'דרכי ציון האבלות' לרווחה.

ר' מנחם: הלואי, אמן!

ר' מנחם: פלאי פלאים!

אבל מה באמת הפשט במה שאמרת שכשאנחנו מגיעים לציון רבינו אנחנו לא מגיעים סתם לקבר אלא לרבינו בעצמו. וכי בכל קבר של צדיק נמצא שם הצדיק תמיד?

רבי שמחה: תלוי באיזה ציון! כשמדובר בכלליות קברי הצדיקים - בוודאי שלא תמיד נמצאים הצדיקים בקבריהם. וכפי שכותב רבינו בפירוש בספר המידות: "כשהולכין על קברי צדיקים, צריך לזה זכות שיוכל לאסוף רוחו ונשמתו לקבר שיהיה כאילו הוא חי, כי אם אין זכות, אזי רוחו ונשמתו עולין למעלה לתוך שאר הצדיקים" (ספר המידות, צדיק ח"ב, ט). אבל בציון של רבינו - - -

ר' מנחם: סליחה שאני קוטע אותך, אבל אני לא מבין: אם לא תמיד נמצאים הצדיקים בקבריהם, אז לשם מה אנו הולכים שם? הרי יתכן שאנחנו מגיעים והם בכלל לא שם?

רבי שמחה: הארה מסוימת מנשמת הצדיק נמצאת תמיד בציונו, שכן "הארת נפש הצדיק נשארת על קברו הקדוש ומאירה בכל עולם העשיה, כמבואר בכתבי האר"י ז"ל" (ליקוטי הלכות, בציעת הפת ה', ל). וכן ה"הבלא דגרמי" נמצא שם תמיד, כמבואר באריכות בליקוטי הלכות (הל' הכשר כלים הלכה ד' אות ז' עיי"ש).

זאת מלבד מה שעצם המקום של קבר הצדיק, קדוש ומסוגל מאד. וכפי שכותב המטה אפרים: "מתוך שהוא מקום קבורת הצדיקים, המקום קדוש וטהור, והתפילה מקובלת ביותר בהיותה על אדמת קודש" (מטה אפרים, סימן תקפא טע"ג).

אבל בכל זאת, לא תמיד נמצא שם הצדיק "כאילו הוא חי" ממש. ולפעמים "רוחו ונשמתו עולין למעלה" כפי שכותב רבינו בספר המידות. וכפי שהיה לדוגמא בציון הבעל שם טוב, שהרבה פעמים הוא לא היה שם אלא אצל רבינו.

ר' מנחם: מה הכוונה? הבעל שם טוב לא היה במז'בו' אלא באומן?

רבי שמחה: הקבר שלו תמיד היה במז'בו', אלא שלא תמיד הוא היה נמצא שם.

ר' מנחם: מי אמר לך את זה? היכן השגת את ההשגה הזאת?

רבי שמחה: לא השגתי שום השגות; הרבי רבי ברוכ'ל זיע"א סיפר זאת!

וכפי שסיפר אחד מגדולי מקורביו, וכמובא בספר חיי מוהר"ן: "סיפר הרב רבי ניסן קאוולער, אחד מגדולי

ר' מנחם: היית השבוע ב'עצרת תפילה' הגדולה, בביהכ"ס במאה שערים? הייתה שם התעוררות עצומה.

רבי שמחה: כן, ב"ה זכיתי להיות שם. ראיתי אותך מרחוק, אך לא רציתי לגשת ולהפריע לך באמצע ההתעוררות.

ר' מנחם: שמעתי שגם בארה"ב התקיימה עצרת גדולה, בעיר מאנסי, וגם שם הייתה התעוררות גדולה.

רבי שמחה: אכן כך. שמעתי גם בטלפון את הדיבורים הנפלאים שהיו שם. ממש מפליא לראות איך שבכל מקומות מושבותיהם מתעוררים אנ"ש לצעוק ולזעוק, לייחל ולהשתוקק לקראת הראש השנה של רבינו.

חשבתי לעצמי: תראה איזה פלא! יהודים באים ובוכים, מתפללים וזועקים. על מה? על חסרון פרנסה? על מצוקת הדיור? על שאר צרות? - הם באים לצעוק שיזכו להיות אצל הרבי באומן.

ומה יש להם שם באומן? - יש להם שם את הרבי!

ומה הרבי נותן להם? כסף? כבוד? מה הם עומדים ומבקשים שם אצל הרבי? מה הכיסופים שלהם בהגיעם לשם? - להיות ערליכע אידן!

להמליך את ה'; לצאת מהתאוות; להתנער מהעצבות והעצלות ולעבוד את ה' בשמחה, וכן הלאה.

זהו הרי פלא עצום!

ר' מנחם: האמת, שבשנה שעברה, שאל אותי איזה חבר, שאינו נמנה על חסידי ברסלב, בתמיהה עצומה: מה כל הרעש הזה, למסור את הנפש ולטרוח ולהתייגע לנסוע לאיזה 'ציון' של צדיק שאפילו אינך רואה את פניו?!

רבי שמחה: ומה ענית לו?

ר' מנחם: מה אפשר לענות לו... וכי אפשר לספר לו עד כמה הרבי חי בלבנו?!

רבי שמחה: אכן, אין אפשרות להסביר זאת בשכל האנושי. זהו פלא נפלא, איך הרבי ממשיך לחיות בלבנו, וכשאנו מגיעים לציונו, אנחנו לא מגיעים לאיזה קבר של צדיק, אלא אל הרבי בעצמו.

אתה יודע, שבדברייך הזכרת לי את דבריו הנוראים של הרה"ק מטשעהרין זיע"א, שכותב בספרו 'פרפראות לחכמה', ממש כדברייך. וזה לשונו:

"ומזה מובן ממילא, כי אדרבא, דייקא עכשיו שאין אנו זוכין לראות את מורנו בעיני אדם ממש, וכן לשמוע מוסר מפיו הקדוש ולטעום מתיקות אמרי נועם שלו בפועל ממש בשעת הקיבוץ כמו שהיה בחיים חיותו ז"ל, ואף על פי כן מתקבצין אליו ונשענין על זכותו הקדושה, וכל אחד צועק מעומק לבבו בתמימות ובפשיטות גדול לזכות לשוב אל ה' ולהתקרב אליו יתברך באמת. והחולקים רואים את כל זה ותמהים ושואלים וחורקין שיניהם מאד על ענין הקיבוץ הזה בכל שנה ושנה ביגיעות וטרחות גדולות כל כך: מה אתם רואים ומה אתם שומעים?! ואי אפשר להשיב להם שום תשובה ניצחת כלל, כי ענין זה הוא רק כל חד כפום מה דמשער בליביה יודע ומרגיש גודל קדושת הענין הזה, וגודל הפעולה הקדושה והתועלת הגדול שמגיע על ידי זה לכל אחד מהקיבוץ הזה. נמצא שהעבודה הזאת היא עבודה פשוטה ותמימה, שצריכין לסלק כל החכמות ולעבוד את ה' בתמימות ולעשות גם דברים הנראים כשגעון ממש בעיני העולם, ועל ידי זה דייקא זוכה כל אחד לפי בחינתו להשיג מה שהוא למעלה מבחינת המוחין שלו, שזה עיקר תכלית שלימות תיקון המוחין" (פרפראות לחכמה, תורה ה' תניינא, אות כ"ז).

נְהַמְתָּ

שנוכח לבוא לרבינו על ראש השנה

רְבוּנוּ יְיָ עֲלֵינוּ שְׁפָר תְּשַׁבֵּר נְבוּלוֹתֵיהֶם וּמְקִיצוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ה' הַפִּיר יַעֲצֵת גּוֹיִם הַנִּיא מְקִישׁוֹת עַמִּים. תְּכַלֶּה וְתַמְגֵּר וְתַכְנִיעַ וְתַשְׁפִּיל אֶת כָּל הַמְּקַלְכֹּת הַמּוֹנְעִים מִלְּבֹא עַל קֶבֶר הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, כְּכֹנֵה לְהַזִּיק אוֹ שֶׁלֹּא כְּכֹנֵה, וְתַעֲשֶׂה דָרָךְ כְּבוֹשָׁה לְעִבּוֹר גְּאוּלָּים. אַתָּה פּוֹרְרָת בְּעֵזְרֶךָ יָם שִׁבְרָתָהּ רֹאשֵׁי תַנּוּנִים עַל הַמּוֹם, תַּעֲזוּ יָדְךָ תְּרוּם וּמִינֶה תֵּלֵא הִיא הַמְּקַצֶּת רֶחֶב. רְבוּנוּ יְיָ עֲלֵנוּ, גִּב אֲוִנוֹ אֶפְ אוֹנְנֵר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ! מִיר וּוִילָן פֶּאֶהֲרֵן צוּם צַדִּיק הָאֱמֵת! וְאִם וְנֵעַט דָּאָם דִּיר שְׁאֵמְן? הָאֱמֵט דֵּעֵן נִיט דֵּעֵר פִּין דֵּעֵם גְּרַעֲסָן נְתַת רִוּחָהּ! (שְׂאֵרִית יִצְחָק, תְּפִילֹת

לרבי יצחק בריישער הי"ד)

מוהר"ת הרגיש שהגיעה העת לשוב לביתו, ובפרט כשחג הפסח ממשמש ובא. אלא שבתוך כך, נודע לו שרבינו מתכוון להישאר במדוודיבקה עד לאחר פסח, הוא השתוקק מאוד להיות במחיצתו בחג הקדוש ובלבו גמלה ההחלטה שלא לנסוע לביתו עד שהרבי ישאל אותו מפורשות מדוע אינו נוסע.

והנה מגיע ערב החג, ורבינו אינו אומר מאומה...

מוהר"ת שמח שיזכה להימצא בצל קדשו. הוא ידע היטב איזו קבלת פנים צפויה לו כשישוב לביתו, אך הרהר לעצמו: הרי הרבי כבר הקדים ולימד אותי בתורה 'קרא את יהושע' לשתוק נוכח כל הביזיונות... מנהגו של רבינו היה להסב בליל-הסדר עם משפחתו בלבד. בתפילת ליל החג, שהתקיימה בחדר הפנימי בבית בו התאכסן רבינו, האריך רבי נתן מאוד. לאחר שהסתיימה התפילה, עדיין אמר את ההלל בקול, בהתלהבות ובדביקות עצומה. באותה שעה, בחדר השני, כבר הסב רבינו ליד השולחן כשלפניו הקערה המצות והיין, ובעוד רגעים מספר יחל לערוך את ה'סדר'.

לשמע אמירת ההלל הנלהבת של מוהר"ת שבקעה בנעימות מהחדר הסמוך, נענה רבינו ואמר: **"אשרי יולדתו!"**

כשסיים רבינו נתן את תפילתו, היה עליו לעבור דרך החדר הגדול שבו ישב רבינו. באותם רגעים זכה לחזות בנוגע יז פניו הקדושות, כשהוא מסב לפני השולחן בליל-הסדר.

לאחר מכן השתוקק לראות שוב את פני רבינו בלילה קדוש ונשגב זה, הוא הקדים לסיים את ה'סדר' והלך אל בית האכסנייה של רבינו, המתין ליד הפתח, וכשפתחו את הדלת בעת אמירת 'שפוך חמתך', חמק פנימה והשביע עיניו מזיו פני רבינו הקדוש. המראה נחלק היטב בלבו.

היה זה חג הפסח היחיד שבו זכה להיות אצל רבינו, כי בכל השנים הבאות לא היתה לו אפשרות לנסוע מביתו בשל התנגדות בני ביתו.

שמחתו הגדולה מראיית פני רבינו בלילה ההוא, לא משה מליבו כל ימיו. בכל פעם מחדש החיה עצמו בזה ואמר: **"אשרי חלקי שזכיתי על כל פנים לראות את רבינו יושב בליל-הסדר פעם אחת בחייו!"**

לאחר פסח, חזר רבינו לברסלב בלוויית אנשי שלומו, כשמוהר"ת נלווה אתו ומשמש אותו בדרך, כפי שהוא כותב: **"אחר כך חזרתי משם בשלום עם רבינו זכורנו לברכה, שנסעתי עמו למשבו בדרך, ושמעתי תורה הרבה ושיחות נפלאות מפיו הקדוש בדרך ובאתי לביתי בשלום"** (ימי מוהר"ת א, ג).

"וגודל ההארה שהיה למוהר"ת ז"ל בכל הדרך בניסעתי עם אדמו"ר ז"ל משיחותיו הקדושים והטהורים של רבינו ז"ל, יקצרו המון יריעות מלכתוב ומלספר. ומוהר"ת ז"ל ממש שכח שנצרך ליסע לביתו, מחמת שטעם טעם גן-עדן כזה, מצוף נועם מתיקות עריבות אמרותיו של רבינו ז"ל מכל הזמן הזה" (טובות וזכרונות, סעיף ה').

שלא יתפחד כלל!

כשהלכו והתקרבו למחוז חפצם, החל רבינו מכין אותו: **"כעת עליך לשוב לביתך".** ברם, מוהר"ת פחד לחזור לביתו, כי מלבד היעדרותו הארוכה, במהלך נסיעותיו וטלטוליו גם נקרעו ובלו הפך והצידה שנתנו לו לדרך, וכבן למשפחה מכובדת התיישב לבוא כך הביתה. חשש זה נוסף על חששו הגדול

קידוש ה' בעיר אומאן

עוד הרבה לפני שהתחילו הרציחות בעיר, כבר ראה מרן אור שבעת הימים ברוח קדשו, את הצרות הנוראות, ולעומתם ישועות והצלה פורתא אשר יתחוללו בעיר אומאן, היה זה בעת אשר ביקר הבעל שם טוב הקדוש בעיר אומאן, ראה את הצדיק רבי דוד חזן - שהיה מתושבי המקום, והיה עובד את ה' במערה מחוץ ליישוב - ואמר לו בלשון קדשו: **"אונסער זיין גארטל וועלן זיך ארטייווען אסאך אידן"** - "תחת אבנטך עוד ייצלו יהודים רבים".

עברו ימים ושנים מאז, שנת תקס"ח הגיעה, ו'גאנטע' הרשע ימ"ש אירגן מרידה המונית בפריצים. הוא הלך מעיר לעיר ומכפר לכפר, והגדיל את חבורתו המורדת על ידי אכירים שרצחו את כל מי שעמד להם בדרך. וכמו תמיד, הקרבן הראשון היה: העם היהודי, אשר ידם היתה טובה עם הפריצים.

בבואם לאומאן רצחו אלפי יהודים ולא חמלו. מהומות רבות ובהלה נוראה שררה בעיר אומאן כולה. הצדיק ר' דוד חזן נכנס למערתו עם שש עשרה יהודים, ושמו שם במשך שלושת ימי הרצח הנורא שהם: ה' ו' ז' תמוז. מתוך המערה בה התחבאו, שמעו את הקולות וזוועות הרציחות אשר נעשו במרחק כמה פסיעות מהם.

יהודים רבים מעיר אומאן ומסביבותיה, ברחו אל עבר אחוזת הגראף של עיר אומאן, בתקווה להינצל על ידו. באחוזתו עמד מבצר גדול הסגור ומוקף במסגרי ברזית, ואל תוכו נכנסו היהודים והסתתרו, באדיבותו ונדבת לבו של הגראף. אלא שבהגיע גאנטע אל המקום, הזוהר עליו לפתוח בפניו את שערי חומות המבצר, ואיים עליו שבאם לא יפתח את הדלתות, יפרוץ בכח ויפתח את השערים, ובתחילה יהרוג את בתו היחידה 'סופיה'. הגראף נבהל ונתפחד מאוימו ופתח לו את השערים, אבל גאנטע ימ"ש לא עמד בדבורו, ותיכף הרג את בתו היחידה של הגראף (אשר על שמה הוקם לאחר מכן 'גן סופיה').

בהמשך הוביל את כל היהודים אל בית הכנסת הגדול והמרכזי של עיר אומאן. בחצר בית הכנסת העמיד הרשע חופה ובתוכה צלב. החופה לא היתה גבוהה, כך שכדי לעבור דרכה היו מוכרחים לשחות ולהתכופף מעט, וכך נתן ליהודים את הבחירה: אם יעברו תחת החופה וישתוחחו לפני הצלב, יקבלו את חייהם במתנה. ואם לאו, יהרגם בחרבו ובקשתו. לתדהמתו לא היה אף יהודי, קטן או גדול, איש או אשה, שהסכים לעבור תחת החופה. ובכך הוציא זממו לפועל והרג את היהודים כולם במיתות משונות הי"ד.

שלישם אלף קדושים נרצחו בפרעות אלו, וְקָדַשׁ בם ה', כי נתפרסם הדבר שכולם כאחד בחרו בחיים אמיתיים ונצחיים, ולא כרעו ולא השתחוו.

מאז נהגו באומאן, זכר לקידוש ה' הנורא והאיום, להעביר מיטת הנפטרים בעת ההלוויה, דרך רחבת בית הכנסת הגדול, למען יעמוד להם זכות קדושים אלו.

אחר הדברים האלה, יצא ר' דוד חזן ממערתו והיהודים אשר עמו, ודמעותיהם על לחייהם, בראותם מול עיניהם את גופות הנרצחים ואבריהם מתגלגלים כדומן על פני השדה, ונתערבבו נחלי דמעותיהם עם ימים ונהרות דם ישראל שנשפכו ונגרו ארצה. הם לקחו עצמם אל מלאכת קדושת מצות הקבורה, ואספו וליקטו אברים ועצמות, חפרו שני בורות ענקיים, והעמיסו את הגופות הרבות לתוכם. הבורות נתמלאו על גדותיהם, ועדיין מביאים גופות ואברים מלוקטים. בלית ברירה ובאין אפשרות להזיזם ממקומם, נערמו מעל שני הבורות - ערימות של נפטרים, ומעליהם כיסו עפר רב, עד שנתכסו ונשארו עומדים שני גבעות של עפר.

אז חיבר הצדיק ר' דוד את הקינה 'אל מלא רחמים - ויקונן דוד' בה מספר את אשר ראו עיניו ולא זר, ונושא תפילה לא-ל נקמות ה' שיופיע וינישא שופט הארץ לנקום נקמת דם עבדיו השפוף. אמנם, כמה וכמה יהודים ניצלו מתחת לאבנטו, אבל עוד אלפים ורבות זכו לבוא לקבר ישראל, אשר כל זה ראה הבעש"ט הרבה שנים קודם לכן.

למעלה מארבעים שנה עברו מאז, ובשנת תק"ע נסע רבינו הקדוש זיע"א לאומאן כדי להסתלק ולהיקבר שם, ואף ש'בוודאי אין שום אדם יודע תוכן כוונתו הקדושה בזה ובכל נסיעותיו הקדושות', עם כל זה - נשמע מומנו בפרוש **"שהוטב בעיניו לשכב באומן מחמת שהיה שם קידוש השם הרבה מאד כמפורסם"** (ראה חיי מוהר"ן קני"א וקצ"א).

אב הרחמים שוכן מרומים, ברחמי העצומים הוא יפקוד ברחמים, החסידים והישרים והתמימים. קהילות הקדושים שנסו נפשם על קדושת השם ... יזכרם אלקינו לטובה עם שאר צדיקי עולם, וינקום לעיניו נקמת דם עבדיו השפוף.

מפני תגובתם הנזעמת של בני משפחתו, שבוודאי לא יבינו את היעדרותו הארוכה מן הבית. רבינו הבחין במתחולל בקרבו, ואמר לו את אותה אמירה, שהיא מאמרותיו הידועות והמפורסמות:

"דע, שהאדם צריך לעבור על גשר צר מאוד מאוד, והכלל והעיקר - שלא יתפחד כלל!"

הם המשיכו בניסעתם. בהגיעם לעיר ליניץ, נכנס רבינו, ככפעם הקודמת, יחד עם מלוויו לבקר את רבי גדליה רבה של העיר. אנשי רבינו נעמדו להתפלל בצוותא, בהתלהבות ובקול רם כדרכם, ובפרט מוהר"ת, שתפילתו נשמעה למרחוק. כראות רבי גדליה את תפילתם הנלהבת, פנה אל רבינו ושאלו: **"הרי כשנכנסים אל המלך, נכנסים בקול דממה דקה, ומדוע מרעישים הם כל כך בתפילתם?"**

"אני" - השיב לו רבינו - "אחוז מהחסידים של פעם, שהיו קופצים אל תוך היכל המלך בשרווליהם המוכתמים!"

בעקבות נסיעת מוהר"ת למדבדיבקה, הודיע לו אביו שיותר לא יפרנס אותו ואת משפחתו, ואף נטל ממנו את דמי הנדוניה שלו. היה עליו לעבור להתגורר בבית משלו. אך מעז יצא מתוק; מעתה היה ברשות עצמו ויכול היה להקדיש את חייו ותרם לשהייה במחיצת רבינו ולכתובת שיחותיו ומאמריו והנצחתם לדורות עולם, כפי שכתב לימים:

"והייתי נוסע בכל עת שרציתי, בכל שלושה או ארבעה שבועות או פחות, ולפעמים ישבתי אצלו איזה זמן. ובכל פעם שמעתי דברי אלוקים חיים, תורות ושיחות ומעשיות נפלאות ונוראות, אשר לא נשמעו מעולם, אשר החיה אותי ואת כל השומעים מפי ומפי כתבי לדורי דורות, לעולמי-עד ולנצח נצחים, הלא הם כתובים על ספרינו. החפץ באמת, יראה בעיניו ובלבו יבין וישוב להשם יתברך על ידם, ויבין וישכיל אפס קצה מה שיזכיר השם יתברך בימים ההם לישמוע מפיו הקדוש והנורא, דברים שכיסה עתיק-יומין, דברים שלא שמעתי און מעולם" (ימי מוהר"ת א, ד).

ההתנפסות עם האב

חלפה תקופה ואביו נוכח לראות שהוא דבק בתורה ועבודת ה' בהתמדה בלתי מצויה. הוא הבין שכוונתו היא באמת לשם שמיים והתפיס אתו, ואמר שיחזיר לו את דמי הנדוניה שלו. אך עדיין לא הסכים עם דרכו, ודיבר עם כלתו שתאמר לבעלה: **"הלא זה כמה שנים שאאת ממך על שולחן אבך"** (היה זה כעשר שנים מחתונתו) מתי תעשה גם אתה לביתך? מדוע לא תרחם עליך ועל משפחתך!?"

שוב ושוב, היו בני ביתו מפצירים בו: **"אמנם, יודעים אנו את דבקותך בתורה ותפילה, עד שאי אפשר להפרידך מהם, אבל איננו אומרים לך חלילה לעזוב את לימודך, אלא זאת מציעים אנו - נשכור עבורך חנות שזונתך תשב בה ואתה תצטרך רק לנסוע בכל פעם לברדיטשוב לקנות את הסחורה. אמנם, הדבר כרוך בכמה ימים של ביטול תורה, אך בשאר הזמן תוכל להתמיד בלימודך באין מפריע."**

אך מוהר"ת, רוח אחרת היתה עמו. הנהגתו לא היתה כשל בני אדם רגילים, הנצרכים לקיים "טוב תורה עם דרך ארץ". ההשגחה והיעדיה לו שלוחות נשגבה וחשובה באחרית הימים, אשר עבורה חיוב היה להיות כמותם יחידים סגולה שעליהם נאמר **"תורתם אומנותם"**, ואין להם בעולמם אלא ד' אמות של תורה ותפילה בלבד.

האם יש לפחד מהמחשבות שאינן טובות, או לא?

מתי יש להשתמש עם הפחד מהמחשבות של המחשבות? מה אמר רביה"ק כשביט את השעון עם מטפחת? על מה אומרים הו"ל שגם בעיני השי"ת כביכול יפלא?

בשבוע שעבר כתבתם שהעצה לפוגג את הפחד מהמחשבות האסורות, היא בזה שאנו יודעים שלמי שהוא 'חכם אמת קצת' וזכה לשכל אמיתי הדבר לא נחשב אפי' לנסיין. ונפשי בשאלתי: לכאורה אנו מוצאים בחז"ל וכן בספיה"ק, וכן בספרי רביה"ק בעצמם, שהגידו לתאר עוצם הכח והפגם הנורא של ההרהורים, ומשמע מזה שאדרבה על פי האמת יש להכניס בלב פחד נורא מאלו המחשבות, ולא להיפך?

טרם נשיב לשאלתך, נקדים שאכן כלל גדול הוא בעבודת ה' שיש דברים שנראים כסותרים זה את זה, אולם האמת היא, שלא זו בלבד שאינם סותרים אלא אדרבה בונים ומחזקים זה את זה. אלא שהבחינה ביד האדם כיצד להשתמש איתם באופן הנכון ובהסתכלות הנכונה, באופן שיתקרב בזה אל השי"ת ולא יתרחק חלילה.

דוגמא לדבר [שכבר הארכנו בעבר בענין זה]: ה'התעוררות' וה'התחזקות'; שניהם אמת ויציב, אולם מתי להשתמש עם ההתעוררות, ומתי להשתמש עם ההתחזקות, בזה כבר ניתנת הבחירה בידינו, וזכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המות רח"ל. וכגון: אם לפני המכשול כשיצרו בווער בקרב, יעלה בזכרונו כל דברי ההתחזקות שהספיק ללמוד ולשמוע, ובכך חלילה תתמעט אצלו היראת חטא עד שייכשל רח"ל. ואח"כ כשירצה לחזור בתשובה, יעלו בזכרונו כל דברי ההתעוררות וכל מאמרי חז"ל בגודל הפגם הנכסף עד שנדמה לו שאין לו תקוה יותר - אזי לקה בכפליים, מאחר שהשתמש עם ה'התחזקות' כשהיה צריך 'התעוררות', וכן להיפך. ועל כגון דא נאמר "לא זכה נעשית לו סם המות" רח"ל.

כן בעניינינו:

ברור שצריך וחיבים להכניס בלב פחד עצום ונורא מהכח של המחשבות וההרהורים שאינם טובים, ולזכור שהם חמורים יותר מהמעשים עצמם, וכמו שאמרו חז"ל (יומא דף טז. טז.). אולם כל זה במקום הנכון.

ומהו המקום הנכון?

כשאנו צריכים לשמור על עצמנו שלא לבוא לידי ניסיון ומכשול - עלינו להכניס בלב את הפחד הנורא מההרהורים, למען נרחיק עצמנו ממשחית קשת מלבוא ולהיכנס למצב של נסיון.

ועובדא הוה אצל רביה"ק: "פעם אחת קודם פסח היו מסידין בסיד את בית רבינו זצוק"ל בברסלב, והיו מוציאים את כל כלי הבית לחוץ

כנהוג, ועל הכלים הנשארים היו פורשים ווילאות שלא יתלכלכו. ופרשה בת רבינו"ל, מרת אדל, על השעון מטפחת ראש 'קאפין טיכל'. כשבא רבינו זצוק"ל אל הבית וראה זאת, אמר לה: "ניט מיט אזוי א זאך פאר שפרייט מען, ווארום עס איז היינט פארהאנדן אזעלכע פארמישטע מוחות וואס דאס איז זיי אויך מבלבל" (אבניה ברזל, המשך שיחות וסיפורים מרבינו"ל, אות ה). הרי לנו עד כמה יש להיזהר ממשך דבר שיכול להביא לידי מכשול.

אולם, כשאנו כבר נמצאים באמצע המאבק, ונכנס למוחתו שלא ברצוננו מחשבה אסורה - אז חייבים להשתמש עם הצד שני של המטבע; להסיח דעת מהמחשבה, ולא לתת לה שום תוקף וחשיבות. רק לזלזל בה בכל הכח, ולזכור שכל מי שזכה לזכך את השכל שלו והוא רק בגדר 'חכם אמת קצת', הדבר מאוס אצלו בתכלית עד שלא נחשב לו אפילו לנסיין. כמו שכשאנו הולכים ברחוב ואנו נתקעים במכסה של בור של מי שופכין, אין לנו שום ניסיון להרים אותה ולחטוף טבילה כדי להתרענן קצת בימים החמים... (וכפי שהרחבנו בשבוע שעבר)

אולם, אופן נוסף יש, שאז צריכים גם כן להשתמש עם הצד השני, והוא:

כאשר אנו זוכים בעזרתו ית' להתגבר ולעצום את העיניים ולשמור על המחשבה, ורוצים אנו לשאוב חיות וחיוק ושמחה על להבא - עלינו להשתמש עם העוצמה הדמיונית שיש להם. שכן, השמחה הלוא היא מהסגולות היותר מועילות להציל את האדם מהמחשבות האסורות, ומאידי העצבות והפחד רק מגביר אותם (עי' בזה לקו"מ תו" ע"ב, וכן בתו"ק ס"ט וכן בתו"ק י"ד ועוד). ובכן, כדי לשמוח אזי אדרבה, עלינו להשתמש עם העוצמה הנוראה שלהם, שלמרות כוחות הפיתוי הנוראיים זכינו בכל זאת להתגבר.

ועל זה מגלים לנו חז"ל שגם כביכול בעיני השי"ת יפלא כיצד זוכים להתגבר על עוצמה נוראה שכזאת. וכלשונם:

"לעתיד לבוא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה! ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמם, שנאמר כה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא" (סוכה דף גב.).

ובכך, החלפנו את ההרגשה של הפחד [שמגביר את הניסיון] להרגשה של שמחה ונצחון [שמחליש את הניסיון].

אפשר לשלוח שאלות שיופיע במדור הזאת בטל או באימייל של המערכת

כל העולם תלוי בראש השנה שלי!

אין זה סוד שקיומו של הקיבוץ של ראש השנה באומן, במתכונתו כמידי שנה בהשתתפות רבות מישראל, מוטל בסכנה קיומית.

על אף שבחסידי שמיים ניתן להגיע כעת לציון הקדוש, אך אין זו דרך כבושה לרבים, ובפרט שאין יודע מה ילד יום, ואיך ולהיכן יתפתח המצב.

לזאת התאספו אלפי ארופי ישראל בארץ ובגולה, לעצרות תפילה המוניות, לקרוע שערי שמים ולבטל רוע הגזירה, ובד בבד ריקודי קודש והמחאת כף להמתקת הדינים ולאות הודאה על שזכינו לראות בקיום הקיבוץ הקדוש בתפירתו בראש השנה ההעל"ט.

שני מעמדים מרכזיים התקיימו בארה"ק ובארה"ב, בהם התאספו אלפים באחדות מופלאה.

בארה"ב התאספו ביום ראשון אלפי חסידי ברסלב מכל רחבי אמריקה, לכניס הסטוריו נדיר בהקיפו, ובא"י התאספו כלל תורות האברכים והבחורים, הישיבות השונות והכוללים, לעצרת מרכזית ביום שני, בירושלים עיה"ק בבית מדרשו במא"ש.

אבינו מלכינו, שמע קולינו חוס ורחם עלינו!

ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה

בשנים האחרונות עדים אנו למחזה הנפלא, בו מתפשטים דרכיו ועצותיו של רבינו הקדוש, בכל רחבי תבל. ובכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שמחה וששון ליהודים.

כך מתבשרים אנו, על פתיחת שני בתי מדרשים ע"ש רבינו הקדוש בשבוע האחרון:

בעיר בלומינגראד הסמוכה לקרית יואל שם מתגוררים כמה וכמה מאנ"ש, אשר לאחר תקופה שהתאספו בסעודה שלישית בשב"ק, זכו לשכור מקום מיוחד, בו יתפללו יחד את תפילות השבת, ויקיימו את שאר הפעילויות.

כמו כן, **בשכונת רמה ד'3 בעיר בית שמש** שנחנכה אך לאחרונה, זכו העסקנים היקרים לאתר מבנה זמני לבית המדרש, לאחר שתקופה קצרה התקיימו התפילות בבית אחד החברים, ונעשה המקום צר מהכיל.

מהנעשה והנשמע

קבר רחל: אנ"ש הלומדים ומתפללים בקבר רחל אמנו, הדפיסו 10,000 עותקים של **התיקון הכללי**, לרווחת באי המקום.

קהל נועם ה': התקיימה נסיעה לקברי **צדיקים** בצפון א"י, ע"י אברכי הקהילה.

כולל חצות אנשי הצדיק: התקיים **נסיעה למירון** כמידי ע"ר, בראשות ראש הכולל הרה"ח ר' שמעון אלי ברוין שליט"א.

מערכת לטייל בתורתו: פתחה מערכת טלפונית שניתן יהיה למלא **המנחתים השבועיים** בקו של לטייל שמספרו 046277313

נקודות

בְּשֵׁהָאָדָם מִתְבּוֹדָד וּמְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ
וְצִעְרוֹ לְפָנָיו הַשָּׁמַיִם יִתְבַּרְךָ, וּמִתְבּוֹדָה
וּמִתְחַרֵּט עַל גְּדֻלַּת הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַם, אָזִי
גַּם הַשְּׂכִינָה בְּנִגְדּוֹ מְפָרֶשֶׁת לְפָנָיו
שִׁיחָתָהּ וְצִעְרָהּ. כִּי כֹל פָּגָם וּפְגָם
שֶׁפָּגַם בְּנִשְׁמָתוֹ, פָּגָם אֲצִלָּהּ כְּבוֹכּוֹל.
וְהִיא מְנַחֶמֶת אוֹתוֹ שֶׁתְּבַקֵּשׁ תְּחִבּוּלָתוֹ
לְתַקֵּן כֹּל הַפְּגָמִים. (ליקושי עצות, התבודדות י"א)

ה"ר יחיאל מיכל
ליכטנשטיין שליט"א נדב
500 גליונות זכות הפצה
תעמוד לו להתברך בכל
מייל דמיטב ברוחניות
ובגשמיות

הרה"ח ר' חיים ישעי'
חנון שליט"א נדב 1000
גליונות זכות הפצה
תעמוד לו להתברך בכל
מייל דמיטב ברוחניות
ובגשמיות

הרה"ח ר' יונה שניעק שליט"א
נדב 1000 גליונות לרגל נשואי בתו
למוד טוב זכות הפצה תעמוד
לו להתברך בכל מייל דמיטב
ברוחניות ובגשמיות יזכר לכתוב
בית נאמן בישראל

הרה"ח ר' מיכאל חשין
שליט"א נדב 1000
גליונות זכות הפצה
תעמוד לו להתברך בכל
מייל דמיטב ברוחניות
ובגשמיות

הרה"ח ר' שלמה רובנפלד
שליט"א נדב 1000 גליונות לרגל
אירוסיו בתו למוטל טוב זכות
הפצה תעמוד לו להתברך בכל
מייל דמיטב ברוחניות ובגשמיות
יזכר לבנות בית נאמן בישראל

הרה"ח ר' אליהו גולדבסקי שליט"א
נדב 1000 גליונות לע"ז הרה"ק ר'
שמעון ב"ר בער זצוק"ל מקרימינשוק
תלמידו הראשון של רבינו ולע"ז
האשה החשובה והצדיקנית לאה בת
ר' שמואל אבא תנצב"ה.